

درآمدی بر اعجاز صوتی قرآن کریم

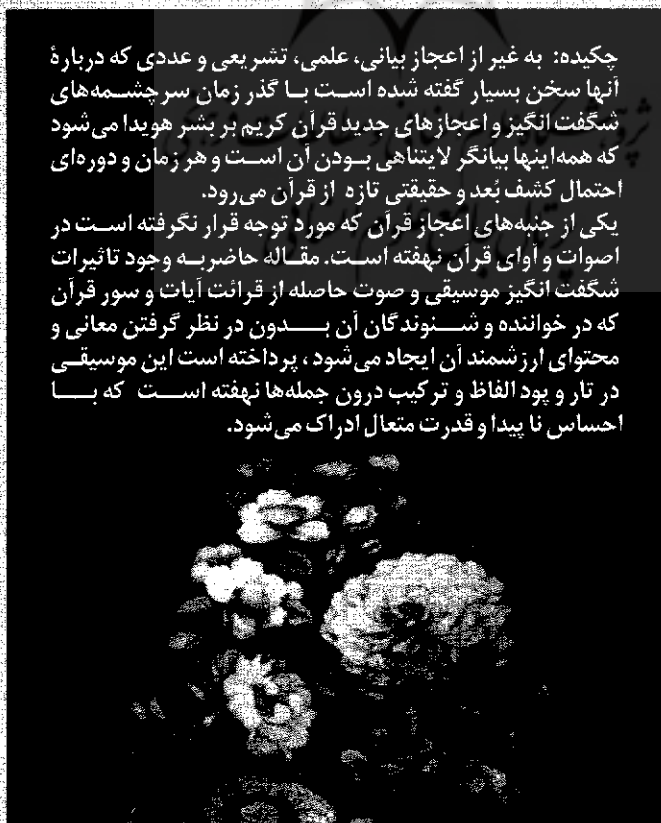
احسان زرائی*

ادب و صحافت
شماره ۱۵ / تابستان ۸۳

۷۶

چکیده: به غیر از اعجاز بیانی، علمی، تشریحی و عددی که درباره آنها سخن بسیار گفته شده است با گذر زمان سرچشمه‌های شگفت‌انگیز و اعجاز‌های جدید قرآن کریم بر بشر هویدا می‌شود که همه اینها بیانگر لایتناهی بودن آن است و هر زمان و دوره‌ای احتمال کشف بُعد و حقیقتی تازه از قرآن می‌رود.

یکی از جنبه‌های اعجاز قرآن که مورد توجه قرار نگرفته است در اصوات و آوای قرآن نهفته است. مقاله حاضر به وجود تأثیرات شگفت‌انگیز موسیقی و صوت حاصله از قرائت آیات و سوره قرآن که در خواننده و شنوندگان آن بدون در نظر گرفتن معانی و محتوای ارزشمند آن ایجاد می‌شود، پرداخته است این موسیقی در تار و پود الفاظ و ترکیب درون جمله‌ها نهفته است که با احساس نا پیدا و قدرت متعال ادراک می‌شود.

قرآن کریم، بزرگ معجزه حضرت حتمی مرتبت، گنجی است بی پایان که با ظهور اسلام بر ایشان نازل شد. با گذر زمان، بیایی سرچشمه‌های شگفت و تازه‌ای از این کتاب آسمانی کشف می‌شود تا بشر نشئه رشد و تعالی از آنها بنوشد. همواره آیه‌ها و نشانه‌های جدیدی که گواه وجهه آسمانی قرآن و تأکید کننده لایتناهی بودن این سروش خداوندی است، رخ می‌نماید. اگر این آیات و نشانه‌ها را اعجاز قرآن بخوانیم تاکنون ابعاد مختلفی از اعجاز قرآن کشف شده است که اغلب کتاب‌های علوم قرآنی بخشی از صفحات خود را به بیان این اعجاز اختصاص داده‌اند. مهمترین ابعاد اعجاز قرآن را به شرح زیر می‌توان برشمرد:

۱- اعجاز بیانی

- الف - گزینش کلمات
- ب - سبک و شیوه بیان
- ج - نظم آهنگ قرآن
- د - وحدت موضوعی یا تناسب معنوی آیات
- و - نکته‌ها و ظرافتها

۲- اعجاز علمی

- الف - چگونگی گردش آسمانها و زمین
- ب - نقش کوهها و استواری زمین
- ج - دشواری تنفس با افزایش ارتفاع
- د - آب، منشاء حیات
- و - پوشش هوایی حافظ زمین

۳- اعجاز تشریحی

- الف - معارف احکام
- ب - صفات جمال و جلال الهی
- ج - قدرت مقام انبیاء
- د - جامعیت احکام اسلامی

۴- اعجاز عددی

- الف - تساوی در تکرار کلمات دنیا و آخرت (هر کدام ۱۱۵ بار)
- ب - تساوی در تکرار کلمات حیات و موت (هر کدام ۷۱ بار)
- ج - تکرار کلمه یوم ۳۶۵ بار (به تعداد روزهای شمسی)
- د - تکرار کلمه سجده و مشتقات آن ۳۴ بار (بزرگ‌ترین مجموع سجده‌های ۱۷ رکعت نماز واجب و ۳۴ رکعت نماز مستحب شبانه روزی)

بر واضح است که معجزات کشف شده به صورت یک جا به دست نیامده و گذر زمان، لطف خداوند، نکته سنجی و دقت جمعی از گذشتگان بوده که موجبات استخراج و ارائه این رموز را فراهم نموده که البته در احادیث و روایات بزرگان اسلام نیز به کرات بسر لایتناهی بودن این کتاب آسمانی و دامنه‌های شگفتی آن و عدم تعلق آن به دوره و زمانی خاص اشاره گردید. امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرماید: «قرآن دارای ظاهری زیبا و باطنی ژرف و عمیق است، شگفتی‌های آن جاودانه است و پرده‌های ظلمت جز با آن کنار نمی‌رود». همچنین امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «خداوند قرآن را برای زمان خاص و افراد مخصوص قرآن نداده است و لذا در هر زمانی این قرآن جدید و تازه خواهد بود». حال با استناد به این احادیث و داشته‌ها این نتیجه به دست می‌آید که در هر زمان و دوره‌ای احتمال برداشته شدن پرده‌ای دیگر از رموز شگفت‌آور و انسان‌ساز این کتاب آسمانی و به بیان دیگر کشف بعد تازه‌ای از اعجاز آن وجود دارد.

به نظر می‌رسد یکی از ابعاد اعجاز قرآن که تاکنون مورد توجه باسته قرار نگرفته است، اعجاز نهفته در اصوات و آوای قرآن است. یعنی احتمال وجود تأثیرات پیچیده و شگفت‌آور ناشی از موسیقی و صوت حاصله از قرائت آیات و سوره قرآن که در خوانندگان و شنوندگان ایجاد می‌شود؛ تأثیراتی که از پس صوت و کلام حاصله از تلاوت آیات قرآن و موسیقی دلنشین حاصل از آن پدید می‌آید و نه از پس معانی و محتوای ارزشمند گنجائیده در آن؛ تأثیراتی از پس ساختار، و نه محتوا. یک نوع موسیقی درونی در کلام قرآن وجود دارد که احساس شدنی است، اما تن به تشریح نمی‌دهد. این موسیقی در تار و پود الفاظ و در ترکیب درون جمله‌ها نهفته است و فقط با احساس نابینا و با قدرت متعال ادراک می‌شود.

به طور کلی صوت و موسیقی دارای تأثیراتی ظریف در عین حال عمیق و شگفت‌آور بر انسان‌هاست. اصوات دارای تأثیراتی بر روح و روان و حتی جسم همه مخلوقات از انسان‌ها گرفته تا حیوانات و گیاهان می‌باشند و اگر آدمی عالم به این تأثیرات نباشد با به کارگیری درست اصوات و موسیقی در زندگی خود، آرامش، سلامت روح و جسم، رشد و تعالی خود را از این سرچشمه بر می‌گیرد.

تأثیرات موسیقی نه تنها بر موسیقی دانان و افراد تحصیل کرده در این زمینه، بلکه بر تمامی افرادی که در معرض شنیدن آن قرار بگیرند و به آن گوش فرا دهند، ایجاد می شود.

طبیعت آدمی به طور کلی، مستیبر آهنگین زندگی را می بیند و موسیقی به نوعی در دل زندگی مستتر است. شکسبیر می گوید: طلسم نغمه ها، حتی سینه های وحشی و دور از احساس را سحر می کند و به آرامش می کشد. امروزه، تأثیرات روانی موسیقی در ایجاد تغییر حالت، بالا بردن میزان دقت، هماهنگی بخشیدن به رفتار و کردار و تکامل سطح فکر و فرهنگ، ثابت شده است.

موسیقی آنقدر مؤثر است که می تواند سلامت را به خطر بیندازد و یا موجب بهبود آن شود، موسیقی باعث تمرکز حواس و اندیشه می شود و برای برقراری ارتباط زمینی و آسمانی بسیار مورد استفاده قرار گرفته و می گیرد.

انسانها با شنیدن صدای وزش باد که از لابه لای درختان می وزد، شنیدن طنین امواج عظیم دریا، شنیدن صدای جریان آبشارها یا صدای چک چک بسازان، در اعماق وجود خویش احساس لطیفی را تجربه می کنند. این صداها اصوات هسی هستند که در دل طبیعت نغمه های پاک

ریسانی را از مرز می کنند و از این رو است که در جان انسان چنین نوای روح بخشی دارند. هنگامی که آوای طبیعت در گوشها طنین می افکند، در دل سرور عمیق همراه با آرامش پدیدار می گردد.

یک موسیقی درست و روح نواز در خدمت عرفان و کمال آدمی است و او را داناتر می نماید و بسیاری از سوالات ناخود آگاه او را حل می کند. استفاده

از موسیقی برای ایجاد تأثیرات روحی و روانی در جهت تعالی در بسیاری از فرقه های مختلف یافت می شود که از جمله آنان به موبدان چینی، بوداییان هند و قبایل مختلف آفریقایی و... می توان اشاره نمود.

همچنین فرقه های دیگر نیز از جمله صوفیان، دراویش در خانقاه ها و منازل و معابد و موبدان زرتشتی معتقد بودند، از طریق موسیقی و نغمات موزون می توان سریع تر به خالق رسید و روح را به آرامش رساند و در این طریق نیز تا حد زیادی موفق بودند و دراویش و صوفیان در فصول و زمانهای خاصی به اجرای مراسم و ادعیه می پرداختند که این ادعیه و مناجات بسیار ریم و آهنگ و صوت و احساس

خاصی همراه بود. سخن در درستی و نادرستی بهره گیری از موسیقی نیست، بلکه ذکر این نمونه ها نشان دهنده توان تأثیر گذاری موسیقی بر روان آدمی است.

صوت زیبا و لحن نیکو به خودی خود محرک است و از این حربه در طول تاریخ، به عنوان مختلف انسانها سود جستند چه در جهت حسن امور و چه اعمال مقسوح و ناپسند. حتی انسانها از طریق اصوات و آوازه های خود حیوانات اهلی را به حرکت و یا

خوردن و آشامیدن وامی داشتند و این یک واقعیت انکار ناپذیر در تأثیر صوت و آواز بر مستمع است.

اصوات انرژی دار غالباً در ترکیب بنا حروف یا کلام تجلی می یابند و به اوج قدرت می رسند و در جهت اهداف مد نظر مورد استفاده قرار می گیرند. همانطور که در بسیاری از فرقه ها، از گذشته های دور تاکنون این صوت کلامهای ویژه که به شکلی

در قرآن نیز، هم آهنگ بودن انتهای بعضی آیات شاید به نوعی عمل تکرار در جهت تأثیر گذاری بهتر قدرتهای مستقر در آن سوره را داشته باشد که البته این تکرار در مواردی به شکل عینی و به کرات اتفاق افتاده که به عنوان مثال به سوره الرحمن، آیه شریفه **قَبْأِی الْاَرْبِکَمَا تَکذِّبَانِ** که ۳۱ مرتبه تکرار شده می توان اشاره نمود.

آهنگین قرائت می شدند حامل انرژی های قدرتمند و شگفت آوری برای آنان بودند. این در حالی است که موسیقی تنها و بدون کلام کمتر ظرفیت گنجاندن انرژی ها را در خود داراست و این تلفیق صوت و کلام است که به صورتی جادویی تأثیرات مافوق حسواس پنجگانه بشر را ایجاد می کند، و قابلیت ایجاد انرژی های شگفت آور را داراست. نمونه هایی از تلفیق صوت و کلام و بهره گیری از انرژی های قدرتمند آن را در اذکار قبایلی آفریقایی، طریقت تایی چی جوان (از چین)، یوگایی ها، زرتشتیان و ذکر آمین مسیحیان و مسلمین و حتی در زندگی روزمره امروزی مثل آرامش ناشی از نغمه لالایی برای کودکان و... می توان یافت.

برای نمونه، در مطالعاتی که اخیراً انجام شده و در مجله پیشگیری (prevention magazine) آمده است، تأثیرات نوای موسیقی را در بهتر شدن آهنگ موسیقی تنفسی نوزادان زودرس نشان داده است. بنابرین تحقیق محققان در بخش مراقبتهای ویژه نوزادان (ICU)، دو گروه از این نوزادان زودرس را انتخاب کرده و در گوش های یک گروه از این نوزادان گوشی های کوچکی گذاشتند و از آن زمزمه موسیقایی لالایی پخش می کردند. محققان مشاهده کردند که وقتی موسیقی پخش می شد، نوزادان میزان بیشتری از اکسیژن در خونشان داشتند و همین طور ضربان قلب و سرعت تنفسشان به نسبت گروه دوم که فقط وروز دائم دستگاههای کنترل پزشکی را به همراه صدای زمینه ای دیگر که در بخش وجود داشت می شنیدند به حد طبیعی نزدیک تر بود.

از مثالهایی که در تأیید تأثیرات شگرف صوت و کلام بر آدمی قابل بیان است بکارگیری آن در تایی چی جوان (یک طریقت چینی) است. آنها معتقدند برای نورانی شدن ابتدا باید جسم را متعادل (بالانس) نمود تا گردش انرژی به درستی در آن صورت بگیرد و یکی از راه های متعادل نمودن میزان انرژی بدن استفاده از صوت است.^{۱۴} آنها برای متعادل نمودن بدن از نرمش ها و تمرین های مختلف و خاصی استفاده می کنند و در مواردی برای سلامت بخشیدن و بهبود عملکرد اعضای از بدن از تلفیق صوت و کلام و تکرار و قرائت آن استفاده می نمایند.

بعضی از انواع صوتهای خارج شده از دهان شخص می تواند بر جریان انرژی تأثیر بگذارد. به طور کلی

انسان در حالت ناراحتی یا بیماری و شرایط استرس از خود صداهایی خارج می سازد. این اصوات بساعت می شوند که فشارهای وارده بر اندام داخلی از طریق شش ها کاهش یابند. در بررسی های سه عمل آمده مشخص شده که اصوات مختلف بر روی ارگان های مختلف بدن تأثیر می گذارند و نیز بسندگی و کوتاهی صوت، اثرات مختلفی روی ارگان مربوطه دارد. شش صوتی که در جدول زیر ارائه شده، اثرات مخصوص به خود را روی ارگان های مربوطه دارند. هر کدام از این شش صوت باید با یک بیازدم ممتد از حنجره خارج شوند.

صوت	He	Hu	Si	Xu	Chui
ارگان	قلب	طحال	شش	کبد	کلیه

آنها معتقدند با قرائت اصوات بالا با تمرکز و آرامش، بنا هر صوتی می توان قسمت حساس به آن صوت را در بدن (که در بالا اشاره شده) تحریک نمود و بر آن تأثیر سلامتی گذاشت.

مثال بالا بکارگیری صوت و کلام برای سلامتی جسم و کسب آرامش بود در حالی که در فرقه های مختلف دیگر از صوت و کلام در جهت تعالی بخشیدن به روح نیز

موسیقی آنقدر مؤثر است که می تواند سلامت را به خطر بیاندازد و یا موجب بهبود آن شود، موسیقی باعث تمرکز حواس و اندیشه می شود و برای برقراری ارتباط زمینی و آسمانی بسیار مورد استفاده قرار گرفته و می گیرد.

استفاده های فراوانی می شود و از صوت و کلام در جهت کسب کمالات و انرژی های مثبت بیشتر استفاده می شود. به عنوان نمونه از جمله فرقه هایی که از صوت و کلام در جهت رشد و تعالی روح استفاده می کنند یوگا اشاره می کنیم. تأکید می شود ذکر این نمونه ها به منزله دانشستن نگاهی همدلانه به همه جوانب مکتب ها و ورزش هایی مانند یوگا نیست، بلکه مراد این است که

فضائی مناسب برای نشان دادن توجه بیشتر به تأثیر اصوات موسیقایی بر کمال نفس فراهم آید تا بتوانیم به محور اصلی بحث یعنی اعجاز صوتی قرآن بپردازیم. در یوگا اعتقاد بر این است که عشق پروردگار به سوی مخلوقات به وسیله صوت (Nada) جریان می یابد. آنها می گویند صوت آسمانی ابتدا به اصوات حاوی انرژی تبدیل شده سپس این اصوات انرژی دار به شکل ترکیب حروف عینی کلام تجلی قابل شنیدن برای همگان می یابند. این کلامهای ویژه حامل آگاهی و انرژی خاصی هستند که نزد عارفان هندی به نام ماترا (صوت مقدس) شناخته می شوند.

در کتاب های باستانی ودا (سرودهای الهی) به هجای مقدس 'اوم' به عنوان اولین و بالاترین ماترا اشاره شده است. آنها معتقدند این آوا که مادر همه اصوات است در باطن همه مخلوقات به صورت پنهان مستقر می شود. به دلیل ویژگی های منحصر به فرد ذکر اوم، ذکر دائمی و همواره این آوای مقدس به رشد آگاهی و فراهم ساختن شرایط ادراکی مناسب برای شناخت ذات الهی می انجامد.

این ذکر عظیم از ترکیب سه صدای آ (A)، او (U) و میم (M) تشکیل شده است و نمایانگر سه حوزه فعالیت ربانی: ایجاد، حفظ و فنا می باشد. در عرفان یوگا به این نکته اشاره شده است که طنین قرائت صحیح ذکر اوم بسیار بسیار مهم است. فلسفه یوگا حالت هوشیاری انسان را به چهار سطح آگاهی تقسیم می نماید:

۱- سطح آگاهی در هوشیاری (حواس پنج گانه یا خود آگاهی).

۲- سطح آگاهی در رویا (هوشیاری نسبی حواس یا نیم آگاهی).

۳- خواب عمیق یا عدم هوشیاری (حواس ظاهری یا ناخود آگاهی).

۴- آگاهی فرا حسی (هوشیاری برتر).

در میان چهار حالت بسالا تنها آخرین حالت است که فرار گرفتن در آن درک ذات مقدس خداوندی را برای افراد امکان پذیر می سازد. هنگام قرائت آوای اوم، هر چهار سطح آگاهی در ذهن انسان فعال می شود. طنین آ (A)

با سطح اول آگاهی، او (U) یا سطح دوم آگاهی، طنین میم (M) با سطح سوم آگاهی و سکوت ایجاد شده در انتهای قرائت ذکر اوم یا سطح چهارم آگاهی ارتباط دارد. در شیوه درست خواندن مجموعه اصوات این ذکر مقدس، باید صوت آ (A) از نظر زمانی طولانی تر از صوت او (U) و طنین صدای میم (M) از هر دوی آنها کشیده تر تولید شود. اگر ذکر اوم به درستی خوانده شود در پایان قرائت صوت میم، هیچگونه توان باز دم در ریه ها باقی نمی ماند، و این امر باعث ایجاد نوعی سکوت یا حبس بازدم خواهد شد. در رسوم عرفان یوگا، هدف از تکرار این ذکر دستیابی به آگاهی و رهایی از جهالت و نادانی است. ذکر اوم از نظر یوگایی ها تنها به گذشته تعلق ندارد، علم امروزی نیز به تازگی کشف کرده است که ذکر اوم میزان تمرکز فکر و آرامش عمومی روان را به صورت چشمگیری بهبود می بخشد و تداوم گفتار این ذکر ظرفیت شش ها را نیز افزایش می دهد.

همان طور که اشاره گردید در یوگا با بکارگیری صوت و کلام تأثیرات فراوانی در جهت کسب انرژی های مثبت کائنات و کمالات انسانها ایجاد می شود. آنها به جز واژه هایی تکی از عبارات بلندتری که به زبان هندی سروده شده نیز استفاده می کنند که از آنها به عنوان سرودهای الهی یاد می کنند. آن سرودها بسا وجود طولانی بودن توسط یوگی ها قرائت و تکرار می شود و از تکرار آنها در جهت کسب فضایل، انرژی های مثبت و رشد و تعالی استفاده می شود. نمونه ای از آن سرودهای الهی عبارتست از:

- Aum Bhur Bhuva: Swaha tat Savitun
VarenYama Bhargo
Devashya Dimahi Diya
Yonah Prachodayat.

یک موسیقی درست و روح نواز
در خدمت عرفان و کمال
آدمی است و او را دانای
می نماید و بسیاری از سوالات
ناخود آگاه او را حل می کند.

معنی عبارت بسالا عبارتست از: آن نوری که باعث درخشش آگاهی ما می شود آن را ستایش می کنیم و آن نور در زمین، سرزمین و بهشت نیز مطرح است و همراه ماست.

قرائت این سرود کاملاً قانونمند است و یوگایی ها برای فراگیری چگونه صحیح خواندن آن بسارها در

کلاس های خود از زبان استاد و یا روی نوارهای بر شده به شیوه قرانت درست آن گوش داده و تکرار می کنند تا فرا گیرند. قرانت صحیح این سرود با کشش ها و مکث هایی همراه است که رعایت کردن آن قواعد برای بهره مندی از تاثیرات ارزنده آن سرود در اثر تکرار جداً لازم است. فوایدی که از طرف اساتید بزرگ یوگا برای تکرار کنندگان این ذکر بسته صورت صحیح مطرح گردیده بدین شرح است که این سرود مولد از تعاشی است که به پاک سازی تمام انرژی های مزاجم ذهن و جسم خوانندگان و شنوندگان می انجامد و حالت این که بجز پاک سازی درون فردی به پاک سازی محیطی نیز می پردازد. یعنی محیطی که در آن این سرود قابل شنیدن باشد (به صورت زنده یا از روی نوار پر شده) در اثر تکرار از انرژی های منفی تهی و سرشار از انرژی های مثبت می گردد. قرانت صحیح آن در محیط برای بیماران نیز بسیار مناسب است. شایان ذکر است که به فرموده بزرگان یوگا این تاثیرات ناشی از تکرار صحیح صوت و کلام آنهاست نه معنای آنها. بدیهی است که اگر کسی حتی معنای این سرودها و عبارات را نداند ولی به صورت صحیح به قرانت یا گوش فرا دادن به آن بپردازد متاثر از قدرت های آن خواهد شد، و اگر فردی هم معنای آن را درک کند ولی به قرانت عینی و صحیح عبارت نپردازد و معنای آن را به زبان های دیگر بخواند از این تاثیرات بهره مند نمی شود.

تلفیق صوت و کلام مقوله ای اسرار آمیز و پیچیده است که در جهان اسلام و ایران کمتر شاهد تحقیقات بنیانی راجع به آن بوده ایم و این در حالی است که احتمال وجود آیات و سوره بسیاری در قرآن قابل پیش بینی است که در صورت قرانت صحیح، ایجاد ارتعاشات صوتی و در نهایت حصول انرژی های مثبت قابل کسب برای انسانها را دارا باشد که فراتر از حواس قابل درک و فهم می باشد البته فضائل و فوائد قرانت برخی آیات و سوره قرآن مورد توجه مسلمانان می باشد که از جمله آنان می توان به آیه الکرسی (آیات ۲۵۷-۲۵۵) سوره مبارکه بقره - آیه: و جعلنا من بیننا و بینکم... (آیه ۹ سوره یس) - آیه: امن

بجیب المضطر اذله. (بخشی از آیه ۶۲ سوره نمل) اشاره کرد به همین ذکر نمونه ای زیر حالی از لطف نیست. قدرت شفابخشی تکرار سوره حمد^{۱۸} دوری از فقر، قدرت بخشی به حافظه، بهره مندی از توفیقات الهی و فزونی روزی در نتیجه قرانت سوره واقعه^{۱۹}، توصیه به قرانت سوره ماعون با صدای بلند در نماز عشاء برای در پناه خداوند بودن تا صبح.

اما هنوز توجهی بایسته به تاثیرات بر زبان جاری ساختن الفاظ قرآن نشده است گرچه در تحقیقات اندک به جنبه اعجازی شنیدن آیات قرآن پرداخته شده است.

گروهی از پژوهشگران و پزشکان کشورمان در سال ۱۳۸۲ اقدام به آزمایشات و تحقیقات حالتی نمودند. آنان طی این آزمایش ۴۰ بیمار همسان که نیاز به عمل جراحی داشتند را به دو دسته مساوی تقسیم نمودند. در روز عمل برای یک گروه از آنها از صبح زود تا لحظه عمل که بعد از ظهر همان روز بود به بخش تلاوت آیات قرآن در اتاقشان پرداختند و برای گروه دوم این کار را صورت ندادند و صدای عادی محیط بیمارستان در اتاق آنها به گوش می رسید. سپس در هنگام عمل نتایج متفاوت و حالمی برای پزشکان و پژوهشگران حاصل آمد. گروهی که از صبح در معرض شنیدن قرانت آیات قرآن در اتاق خود بودند از آزمایش بالاتر، ضربان قلب، طبعی تر و اضطراب و دغدغه کمتری برخوردار بودند.

آیا این احساسات و تاثیرات تنها ناشی از شنیدن مطالب و مقالیم اشاره شده در این کتاب آسمانی است؟ اگر این چنین است آن بیماران که معنای آیات شنیده شده را نمی دانستند،

این جنبه از اعجاز قرآن در درجه نخست به احساسات مبهمی بر می گردد که در قسلب خواننده یا شنونده بر می انگیزد.

اما به نظر می رسد علاوه بر فوائد معجزه آسای شنیدن آیات وحسی، خواندن این آیات نیز دارای تأثیری معجزه آسا باشد.

در قرآن و همین طور احادیث فراوانی به درست قرانت شدن آیات

بجز معانی ارزشمند و نکات انسان ساز آیه ها، در قرآن رموز و شگفتیهایی صوتی و کلامی در حدی بسیار فراتر از آنچه در فرقه ها و طریقه های دیگر و تاثیرات ناشی از کنار هم قرار گیری و تلفیق صوت و کلام در این آیات بزرگ نهفته باشد، که در پس قرانت صحیح آیات قرآن، هاله هایی از انرژی های مافوق درک آدمی را در پیرامون او ایجاد نماید.

عربی برای ایجاد تاثیرات نهفته در قرآن توصیه شده و حتی گفته شده که اگر سواد عربی هم ندارید و مفاهیم عمیق مطرح شده در این کتاب آسمانی را متوجه نمی شوید با این حال باز هم به قرائت آیات به زبان عربی و به طور کاملاً صحیح بپردازید و یا به قرائت آنها گوش فراد دهید. حال به بیان تعدادی از این آیات قرآن یا احادیث که به درست قرائت کردن آیات قرآن توصیه نموده اند می پردازیم:

- قرآن ذکری با برکت است.

- قرآن را به ترتیل بخوانید (مزمّل آیه ۴).

ترتیل (که خواندن آیات قرآن به آن شیوه توصیه شده) ادا نمودن حروف و رعایت موارد وقف می باشد. همچنین در معنی آیه شریفه "ورتل القرآن ترتیلاً" در حدیثی به نقل از امام صادق علیه السلام آمده است که: قرآن را با مکث و تأنی بخوانی و صدایت را به تلاوت آن زیبا کنی."

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند:

- قرآن را نیکو ادا کنید و شگفتیهای آن را بی جویی کنید^{۱۵}

قرآن را با لحن عربی و لهجه آن بخوانید."

- قرآن را با عربی آن فرا گیرید و از قرائت حرف با کلمه زائد در آن پرهیزید."

- قرآن را به عربی صحیح بخوانید و عجایب آن را استخراج کنید."

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بهترین ذکرها قرآن است که با آن فراحی سینه و قلب میسوزانست و باطن و نهان انسان بدان وسیله نورانی می شود."

- در تلاوت قرآن، آن را بخوبی بیان کن و همانند شعر آن را به تندی مخوان و مانند ریگ آن را پراکنده مساز^{۱۶}

امام رضا (علیه السلام) می فرمایند:

- کلمات قرآن را صحیح ادا کنید."

شاید واجب بودن قرائت حمد و سوره با صدای بلند در نمازهای صبح و مغرب و عشاء برای مردان، وسیله ای برای بهره مندی از انرژیهای خداوندی در آن اوقات شبانه روزی

باشد. حال با توجه به توصیه هایی که از جانب خداوند متعال، پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و تعدادی از امامان بزرگوارمان مطرح شد و با استناد به فرمایشات آنان و کل مطالب مطرح شده در اینجا، احتمال بر این نکته می رود که بجز معانی ارزشمند و نکات انسان ساز آیه ها، در قرآن رموز و شگفتی هایی صوتی و کلامی در حدی بسیار فراثر از آنچه در فرقه ها و طریقت های دیگر و تاثیرات ناشسی از کنار هم فرارگیری و تلفیق صوت و کلام در این آیات بزرگ نهفته باشد، که در پس قرائت صحیح آیات قرآن، هاله هایی از انرژی های مافوق درکی آدمی را در پیرامون او ایجاد نماید.

ممکن است تشابهات بعضی از حروف متقاطع که بیشتر هم در قرآن تکرار گردیده (الم - ۶ مرتبه تکرار / ال - ۵ مرتبه تکرار / حم - ۷ مرتبه تکرار و...) یا ذکر "اوم" در یوگا و یا ذکر "آمین" که به قصد بر آورده شدن دعاها خوانده می شود و امثالهم جای تفکر بیشتری داشته باشند، و در جاتی و الا از تاثیرات صوت و کلام را در درون داشته باشند و یا ایجاد این تاثیرات شناخته نشده در صورت قرائت صحیح، کلیدی برای تاثیر گذاری های صوت و کلامی آیه های بعدی آن سوره ها در قرآن باشند و شاید این هم یکی از رموز این حروف متقاطع باشد.

در فرقه های دیگر تکرار ذکر است (در حید نیاز) که اثر بخشی ذکر را قوت می بخشد و در قرآن نیز هم آهنگ بودن انتهای بعضی آیات شاید به نوعی عمل تکرار در جهت تاثیر گذاری بهتر قدرتهای مستقر در آن سوره را داشته باشد که البته این تکرار در مواردی به شکل عینی و به کرات اتفاق افتاده که به عنوان مثال به سوره الرحمن، آیه شریفه "فبای الاء ربکما تکذبان" که ۳۱ مرتبه تکرار شده می توان اشاره نمود.

صحیح قرائت نمودن کلمات و حروف و رعایت کامل قواعد تلاوت آن باعث می شود که سمفونی اصوات کنار هم شکل گیرد و توان تاثیر گذاری های شگرف و پیچیده و زندگی ساز را برای انسان ایجاد نماید.

همین طور در روایات نیز بسیاری گرفتن تاثیرات مد نظر گنجانده شده در ذکر، آیه و یا سوره های قرآن، شاهد سفارش به تکرار آن (به ۷۰ بار، ۱۰۰ بار یا ۱۰۰۰ بار و...) هستیم و این تأکید بر تکرار شاید با بعضی از فرقه های دیگر که با تکرار صوت و کلام ذکرشان سعی بر ایجاد تاثیرات نهفته در آن اذکار دارند هم سوزناشند و شگفتی های صوت و

کلامی موجود در قرآن نیز برای تأثیر گذاری نیاز به تکرار داشته باشند.

با توجه به مفاد روایات مربوط به قرائت درست قرآن، می توان گفت، صحیح قرائت نمودن کلمات و حروف و رعایت کامل قواعد تلاوت آن، باعث می شود که سمفونی اصوات کنار هم شکل گیرد و توان تأثیر گذاری های شگرف و پیچیده و زندگی ساز را برای انسان ایجاد نماید. تأکید بر قرائت قرآن به همان زبان عربی با در نظر گرفتن اصول آن به صورت شمرده و با صوت زیبا تصدیقی بر این ادعاست و گرنه به جای توصیه بر آن به ترجمه و گسترش در جریان محتوای آن قرار گرفتن را شاهد می بودیم، گمان سر این است با مطالعه معانی آیات شناخته شده در تأثیر گذاری و قسسرائت معنای آن تأثیری عاید نخواهد گردید و این تلفیق صوت و کلام است که با قرائت درست ایجاد می کند. شاید حروف متقاطع مطلع تعدادی از سوره های قرآن که قابل ترجمه و معادل سازی قابل درک به زبانهای دیگر نیستند و معنای قابل فهمی از نظر محتوایی در زبان عربی هم ندارد به طور مستقیم کلیدی برای تأثیر گذاری های صوت و کلام ناشی از قرائت آنهاست و می توان آنها را به عنوان نشانه هایی مستقیم در تأثیرات صوت و کلام دانست چون در آنجاست که در ابتدای سوره، دیگر محتوای پندآموزی یافت نمی شود و فقط صوت و کلام است و پس آنچه گذشت، گامی کوتاه، شتابان و ابتدائی بود به سوی جنبه ای دیگر از اعجاز معجزه جاویدان پیامبر خاتم محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم. با توجه به این که منابع مربوط به اعجاز قرآن در چند مطالعه نگارنده تاکنون به این جنبه از قرآن توجه نکرده اند، می توان اعجاز صوتی این کلام آسمانی را پرده ای جدید از معجزات قرآن دانست که اگر به درستی شناخته و شناسانده شود بشر را به حضور و فروتنی در برابر آن فراخواهد خواند، روشن است که این موضوع نیازمند تأمل، تحقیق و بررسی بیشتر است و امید است صاحب نظران علوم قرآنی و دیگر اندیشمندان ضمن بررسی انتقادی مفاد مقاله حاضر، نگاهی ژرف تر به این جنبه ناشناخته اعجاز قرآن معطوف دارند تا در آینده نزدیک اعجاز صوتی قرآن نیز در کنار دیگر جنبه های اعجاز آن در منابع علوم قرآنی مورد توجه قرار گیرد.

پاورقی ها:

- ۱- علوم قرآنی - محمد هادی معرفت - صفحات ۲۷۴ الی ۲۳۸
- ۲- دایرة المعارف قرآن شناسی - علی حاجی وند - صفحه ۲۰۶
- ۳- تفسیر مجمع البیان - جلد ۱ - صفحه ۷۵
- ۴- بخار الانوار - جلد ۹۲ - صفحه ۱۵
- ۵- علوم قرآنی - محمد هادی معرفت - صفحه ۴۸۵
- ۶- مجله یوگا - شماره ۳ - مقاله موسیقی و سلامتی.
- ۷- مجله یوگا - شماره ۳ - مقاله موسیقی و سلامتی
- ۸- از سخنرانی دکتر الهی قمشه ای ۴ اردیبهشت ۸۳ شبکه ۴ سیما
- ۹- مجله یوگا - جلد ۳ - صفحه ۱۹
- ۱۰- مجله یوگا - شماره ۱۵ - صفحه ۱۳
- ۱۱- از سخنرانی دکتر الهی قمشه ای - شبکه ۴ سیما ۱۱/ اردیبهشت ۸۳
- ۱۲- مبانی موسیقایی الحان و نغمات قرآن کریم / حسن سلطان نیا / صفحه ۱۲۶
- ۱۳- مبانی موسیقایی الحان و نغمات قرآن کریم / حسن سلطان نیا / صفحه ۱۲۷
- ۱۴- (Prevention magazine) مطرح شده در مجله یوگا - شماره ۳ - صفحه ۱۸
- ۱۵- (استاد شرمین رضایی / استاد تالی چی جوان)
- ۱۶- (chikung health & martial arts) پرورش انرژی حیاتی از طریق چی کونگ - نویسنده - Yang Jwing - Ming صفحه ۱۸۹ و ۱۹۰
- ۱۷- مجله یوگا - شماره ۱۵ - صفحه ۱۹ و ۲۰ - استاد مایا
- ۱۸- از کتاب ("Knowledge of Praise" Rig-Veda) مطرح شده در کلاس استاد مایا
- ۱۹- (حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) - نور الثقلین، جلد ۱ - صفحه ۲۴)
- ۲۰- (حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) - نور الثقلین)
- ۲۱- (حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم)، ثواب الاعمال)
- ۲۲- (اختیار علمی فرهنگی و هنری - شبکه دوم سیما - ۱۳۸۲)
- ۲۳- علوم قرآنی، نویسنده: محمد هادی معرفت، صفحه ۳۸۷
- ۲۴- بخار الانوار - جلد ۸۹ - صفحه ۱۹۱
- ۲۵- مجمع البیان - جلد ۱ - صفحه ۸۱
- ۲۶- (الکافی - جلد ۲ - صفحه ۶۱۴)
- ۲۷- (وسائل الشیعه - جلد ۲ - صفحه ۸۶۵)
- ۲۸- (قرآن در احادیث اسلامی)
- ۲۹- (غرر الحکم)
- ۳۰- (کافی - جلد ۲ - صفحه ۶۱۴)
- ۳۱- (بخار الانوار - جلد ۹۲ - صفحه ۲۱۵)